

Мірошніченко Т.В. Підготовка майбутніх учителів до естетотерапевтичної діяльності в початковій школі / Т.В. Мірошніченко // Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців: тези доповідей V Всеукраїнської науково-практичної конференції (Хмельницький, 30-31 березня, 2017 р.). – Хмельницький: ХНУ, 2017. – С. 104-105

Мірошніченко Т.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ЕСТЕТОТЕРАПЕВТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

В умовах розбудови національної системи освіти в Україні та її інтеграції у європейський та світовий простір актуальності набуває проблема професійної підготовки майбутніх учителів початкової ланки освіти, здатних до впровадження сучасних інноваційних особистісно орієнтованих технологій навчання і виховання учнів, створення психологічно комфортних умов для їх творчого самовираження і самореалізації, забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії у педагогічній діяльності.

Сучасна початкова школа потребує педагога нової генерації з конкурентоздатним рівнем кваліфікації, основна функція якого полягає не тільки у формуванні в учнів загальнонавчальних та предметних компетентностей, а й забезпеченні сприятливих умов для розвитку позитивної навчальної мотивації, отримання задоволення від процесу самостійного пізнання та результату своєї учбової праці, виявлення та розкриття творчих здібностей учнів на засадах глибокої поваги, любові та віри в потенційні можливості кожного вихованця. Одним із шляхів вирішення окреслених завдань, на нашу думку, є використання вчителем засобів естетотерапевтичного впливу, що спрямовані на активізацію емоційно-чуттєвої сфери та збагачення емоційного досвіду молодших школярів.

Проблема естетизації навчально-виховного процесу початкової школи висвітлювалась у працях як класиків педагогіки (Я. Коменський, К. Ушинський, С. Русова, В. Сухомлинський та ін.), так і сучасними науковцями (М. Лещенко, Л. Масол, О. Отич, Л. Руденко, Г. Тарасенко та ін.). Окремі питання використання психолого-педагогічного потенціалу естетотерапевтичних та арт-терапевтичних методів у роботі з дітьми та підлітками розкрито у наукових доробках О. Вознесенської, У. Дутчак, Т. Зінкевич-Євстигнеєвої, М. Кисельової, Г. Побережної, Н. Сакович, О. Філь, В. Чурай та інших.

Проблема підготовки майбутніх педагогів до застосування засобів естетотерапії набула ґрунтовної розробки у дослідженнях О. Кондрицької, Л. Лебедевої, І. Малишевської, Е. Медведєвої, О. Сороки, О. Федій та інших.

Розглядаючи естетотерапевтичну діяльність учителя початкової школи як специфічний вид діяльності, слід вказати на її головну мету, що полягає в активізації емоційно-чуттєвої сфери учасників педагогічного процесу, формуванні естетичного інтересу в учнів до навчально-пізнавальної діяльності, розвитку творчого потенціалу молодших школярів за допомогою широкого арсеналу естетотерапевтичних засобів, зокрема казки, гри, мистецтва, природи, спілкування тощо. Ми вважаємо, що вказані засоби є традиційними для гуманної педагогіки психолого-педагогічними методами впливу на особистість, але виокремлення та практичне використання їх гармонізуючого, терапевтичного потенціалу набуває першочергового значення в естетотерапевтичній діяльності сучасного вчителя початкової школи.

Слід зазначити, що ефективна реалізація основних завдань початкової школи на основі естетотерапевтичного підходу організації навчально-виховного процесу значною мірою залежить від сформованої готовності майбутнього вчителя до впровадження педагогічної естетотерапії. Відтак, підготовку майбутніх фахівців початкової ланки освіти до естетотерапевтичної діяльності розглядаємо як цілеспрямований процес оволодіння студентами необхідною системою знань, формування відповідних умінь і навичок, професійних цінностей і якостей особистості, що у своїй сукупності забезпечують ефективність використання терапевтичних можливостей засобів впливу на учнів з метою їх творчого розвитку. Основними компонентами цієї підготовки є: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний (рис. 1).

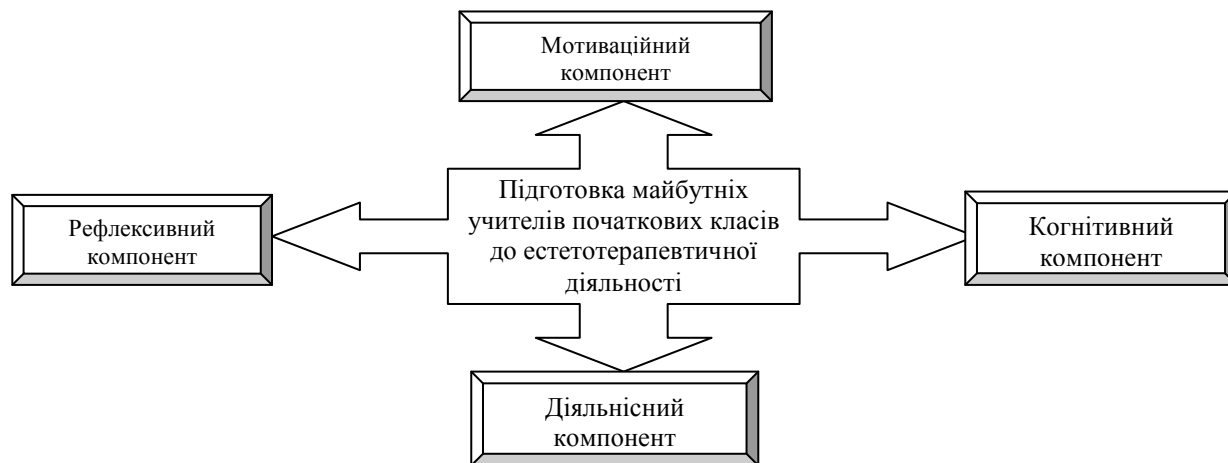

Рис. 1. Структурні компоненти підготовки майбутніх учителів до естетотерапевтичної діяльності

Мотиваційний компонент є стрижнем, оскільки саме від того, чим мотивує майбутній педагог свою готовність до впровадження засобів естетотерапії у навчально-виховний процес початкової школи, залежить ефективність професійної діяльності. Відповідно до цього нами визначений професійно-мотиваційний критерій підготовки до означеної діяльності, який характеризує рівень усвідомлення майбутніх учителів початкових класів психолого-педагогічного потенціалу засобів естетотерапії, особистісну зацікавленість у використанні естетотерапевтичних засобів у навчально-виховному процесі школи I ступеня.

Когнітивний компонент є необхідною передумовою успіху практичної професійної діяльності. Він об'єднує сукупність теоретико-методологічних знань з естетотерапії, окремих видів та технологій естетотерапії, основ естетотерапевтичної діяльності вчителя початкової школи.

Діяльнісний компонент є одним із головних складових педагогічного процесу і його можна визначити як процесуальний, методичний. Відповідно до цього компоненту ми визначили операційно-діяльнісний критерій готовності майбутніх учителів до використання засобів естетотерапії, основу якого становлять сукупність професійних умінь і навичок, необхідних для реалізації естетотерапевтичних знань у навчально-виховному процесі початкової школи.

Важливою передумовою становлення майбутнього вчителя початкових класів як суб'єкта професійної діяльності є здатність до педагогічної рефлексії. *Рефлексивний компонент* характеризує пізнання і аналіз майбутнім педагогом явищ власної діяльності і реалізується через такі рефлексивні процеси, як само розуміння і розуміння іншого, самооцінювання й оцінювання іншого, само інтерпретація й інтерпретація іншого (Дичківська І.М., 2004). Показниками оцінно-рефлексивного критерію підготовки майбутніх учителів початкових класів до використання засобів естетотерапії ми визначили: підготовленість до професійного самоаналізу та саморозвитку; самооцінка рівня підготовленості до використання засобів естетотерапії у початковій школі.

Ми вважаємо, що лише цілісність представленої структури естетотерапевтичної підготовки студентів забезпечує високий рівень розвитку їх особистісно-професійних якостей, творчого мислення, духовної культури, розкриття індивідуально-творчого потенціалу, формування педагогічної самосвідомості та цілеспрямованості.

Слід відмітити, що у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців початкової ланки освіти до естетотерапевтичної діяльності важливого значення набуває створення позитивної емоційно-психологічної атмосфери у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу, що характеризує «якісний бік міжособистісних стосунків, сукупність психологічних умов, які сприяють або перешкоджають продуктивній спільній діяльності, навчанню та вихованню, всебічному розвитку особистості в групі» (Кремень В.Г., 2008).

До основних показників позитивної емоційно-психологічної атмосфери у процесі естетотерапевтичної взаємодії ми відносимо:

- оптимістичний, життєстверджуючий стиль взаємин суб'єктів педагогічного процесу («мажорний стиль роботи в колективі» за А. Макаренком);
- колективне обговорення варіантів вирішення важливих психолого-педагогічних проблем початкової школи, шляхи їх вирішення за допомогою педагогізації психотерапевтичних технологій з метою надання можливості розвитку творчих здібностей учнів, здійснення корекційних та профілактичних заходів збереження емоційного, морально-духовного здоров'я школярів;
- надання студентам права вільного висловлювання власної думки під час обговорення дискусійних питань;
- створення умов для професійної самореалізації, самоствердження кожного учасника естетотерапевтичного процесу;
- наявність позитивних емоційних переживань як передумова успішності педагогічного процесу тощо.

Створення позитивної емоційно-психологічної атмосфери у процесі естетотерапевтичної підготовки майбутніх педагогів початкової ланки освіти слід розглядати у тісній взаємодії зі становленням суб'єкт-суб'єктних відносин у навчальному процесі вищих педагогічних закладів. В основі міжособистісних відносин лежить принцип співтворчості, що має особливий статус в естетотерапевтичній підготовці майбутніх фахівців початкової ланки освіти через основну мету – актуалізація й розвиток творчого потенціалу обох учасників навчально-виховного процесу (педагога й студента).

Отже, концептуальні засади професійної підготовки майбутніх учителів до реалізації основних функцій естетотерапевтичної діяльності ґрунтуються на ідеях особистісно орієнтованої парадигми, що дозволяє реалізувати основні завдання сучасної початкової школи (подальше становлення особистості дитини, її духовного, психічного, фізичного, соціального розвитку, формування інтересу до навчання, емоційно-ціннісного ставлення дитини до самої себе та інших людей). Перспективними для подальших досліджень, на наш погляд, є питання виокремлення стабілізуючого та гармонізуючого потенціалу засобів естетотерапії та його використання з метою самотерапії майбутніх педагогів.